

Batalpaşa Uyezdi'nde Köy Adları, Nüfus ve Etnik Yapı*

Yevgeni Felitsın
Çev. Murat Topçu-Papşu

Sıra No	Kuban Oblastı Yerleşim Yerleri Liste No	Köylerin Adı ve Etnik Yapısı	Hane	Nüfus	
				Erkek	Kadın
		Batalpaşa Uyezdi**			
1	5391	Hurzuk Karaçay Çegemli Kabertay Svan Çeçen	705 7 5 5 2	2160 12 10 16 2	1961 17 9 10 4
			724	2200	2001
2	5392	Uçkulan Karaçay Kumuk Nogay- Tohtamış Çegoş (?)***	615 1 1 1	2299 2 1 1	2108 1 2 1
			618	2303	2112

* Kuban Oblastı İstatistik Komitesi üyesi Yevgeni D. Felitsın tarafından hazırlanan, "1882 Yılı Bilgilerine Göre Kuban Oblastı Yerleşim Yerleri Listesi" ("Spiski naselennih mest Kubanskoy oblasti. Po svedeniyam 1882 g."). *Sbornik Svedeniy o Kavkaze*, T.8, Tiflis, 1885, s. 57-65.

(Received/Gönderim: 20.11.2020; Accepted/Kabul: 29.11.2020)

** Batalpaşa Uyezdi bugünkü Karaçay-Çerkes Cumhuriyeti ile Stavropol Krayı'nın Koçubey, Krasnodar Krayı'nın Otradnenski ve Uspenski rayonlarının bir kısım toprakları üzerinde Kuban Oblastı'na bağlı bir idari bölge olarak 1869 yılında kurulmuştu. (ç.n.)

*** Yanlarına soru işareti konmuş kabile isimlerinin doğruluğu bize şüpheli görünüyor. Onların yanlış yazılmış olduğunu düşünerek, doğrulama ve düzeltme imkanı da olmadığından, bilgilerimizden yararlanmak isteyenleri yanlışla düşürmemek için yanlarına soru işareti koyduk. Y.F.

Belgeler

Sıra No	Kuban Oblastı Yerleşim Yerleri Liste No	Köylerin Adı ve Etnik Yapısı	Hane	Nüfus	
				Erkek	Kadın
3	5393	Daut Karaçay	83	333	313
4	5394	Cazlık Karaçay Haçırı (?)	115	467	444
			1	8	7
			116	475	451
5	5395	Mara Karaçay Tapanta-Lou Kumuk Nogay- Tohtamış Nogay-Kanlı Ebzey(li) (?) Kırım Tatarı Cakran(lı) (?) Kabertay Abbezzah Şapsug Medozüy Kizilbek Tapanta-Kiaç Çeçen Türk	168	505	476
			6	20	15
			2	7	3
			3	11	7
			1	1	3
			5	17	15
			3	8	6
			4	13	12
			4	4	10
			2	6	6
			1	3	2
			1	3	4
			1	1	1
			1	2	-
1	4	2			
1	5	5			
		204	610	567	
6	5396	Kart Curt Karaçay Kabertay Abbezzah Tapanta-Lou Kumuk Absua-Abhaz Kazan Tatarı Tapanta- Bashağ	556	1918	1898
			3	11	7
			2	3	5
			1	6	8
			4	13	13
			1	4	2
			2	4	11
			3	4	6

Sıra No	Kuban Oblastı Yerleşim Yerleri Liste No	Köylerin Adı ve Etnik Yapısı	Hane	Nüfus	
				Erkek	Kadın
		Holomlu (?) (Hulamalı)	2	2	4
			574	1965	1954
7	5397	Taşkupır (Kamennomostski) Karaçay Kabertay Kumuk	92 13 1 106	247 30 3 280	203 30 3 236
8	5398	Humara Kabertay Tapanta-Lou Besleney	21 12 5 38	82 32 21 135	78 35 20 133
9	5409	Ceganas Yahudi Yerleşimi Dağ Yahudisi	32	124	112
10	5551	Karamurzay (Karamurzinski) Nogay-Navruz Besleney Nogay- Tahtamış Nogay-Mansur Nogay- Karamurza Nogay-Kipçak Abbezzah Kemguy Kabertay	70 58 2 15 13 32 14 7 2 213	234 184 5 52 32 85 34 17 5 648	198 178 3 45 31 89 24 28 3 599
11	5578	Kurgokoay (Kurgokovski) Besleney Kemguy Yegerukoy Mahoş Abbezzah Şapsug Brakkiy	161 3 2 3 6 2 1	510 16 9 10 27 5 3	486 10 4 6 18 2 3

Sıra No	Kuban Oblastı Yerleşim Yerleri Liste No	Köylerin Adı ve Etnik Yapısı	Hane	Nüfus	
				Erkek	Kadın
		Şegeray Tam Kipçak	4 5 2 189	16 25 7 628	13 17 3 562
12	5609	Kanokoay (Kanokovski) Besleney Abbezzah Kabertay	143 9 1 153	584 30 1 615	540 21 1 562
13	5626	Aşhoşehuj (Volniy) Abbezzah Yegerukoy Kabertay Mahoş Besleney Kemguy Mamheg Şapsug Brakkiy	122 29 26 18 6 4 7 4 6 222	292 90 78 56 16 12 19 7 20 590	291 99 68 59 11 11 16 10 18 583
14	5639	Kubino-Lokt (Loovsko-Kubanski) Tapanta- Bashağ	138	527	473
15	5640	Darukokt (Dudarukovski) Tapanta- Daruko	204	694	618
16	5647 5648	Urakov Nogay- Tohtamiş Nogay-Mansur Nogay- Karamurza Nogay-Navruz Nogay-Kipçak	61 41 6 1 6	238 139 21 5 19	217 117 17 4 19

Sıra No	Kuban Oblastı Yerleşim Yerleri Liste No	Köylerin Adı ve Etnik Yapısı	Hane	Nüfus	
				Erkek	Kadın
		Kumuk Besleney Kemguy Karaçay Abbezzah Kabertay	9 5 4 3 2 2	24 18 20 20 5 14	25 15 14 16 9 12
			140	523	465
17	5683	Gum-Lokt (Kumsko-Abazinski) Tapanta- Bashağ Tapanta-Kiaç Tapanta-Kliç Kabertay Besleney Abbezzah Brakkiy Karaçay Nogay-Mansur	150 2 1 2 1 4 1 4 3	581 9 2 7 2 8 2 9 6	508 6 3 6 2 9 2 9 6
			168	626	551
18	5708	Tiberdi (Tiberdinski) Karaçay Kabertay Medozüy Tapanta- Bashağ Kumuk	162 2 7 1 3	641 7 23 4 16	575 7 19 2 9
			175	691	612
19	5719	Sentı Yerleşimi Karaçay	72	264	242
20	5745	Hagundukoay (Hohandukovski) Kabertay Besleney Abbezzah Medozüy Tapanta- Bashağ	132 10 5 1 4	591 36 13 2 13	525 38 13 1 20

Sıra No	Kuban Oblastı Yerleşim Yerleri Liste No	Köylerin Adı ve Etnik Yapısı	Hane	Nüfus	
				Erkek	Kadın
			152	655	597
21	5749	Alyaskirovski Yerleşimi			
		Kabertay	53	218	191
		Besleney	2	6	8
		Abbezzah	5	8	15
		Şapsug	1	1	-
		Bzedugh-	1	7	4
		Hhamesşi			
		Karaçay	1	3	1
			63	243	219
22	5753	İncik-Lokt (Loovsko-Zelençukski)			
		Tapanta-Lou	81	263	280
		Missılpara-	11	40	34
		Başelbay			
		Kabertay	2	5	5
		Besleney	4	15	15
		Abbezzah	3	9	11
		Brakkiy	1	9	3
		Şegeray	2	8	3
		Tam	2	10	3
		Kizilbek	1	5	5
		Tapanta-	1	4	3
		Biberd			
		Tapanta-	2	5	5
		Daruko			
			110	373	367
23	5754	Biberkt (Biberdovski)			
		Tapanta-	98	373	362
		Bashağ			
		Kabertay	12	48	50
		Besleney	1	5	3
		Abbezzah	2	8	5
		Kizilbek	1	7	4
		Missılpara-	5	21	28
		Başelbay			
			119	462	452

Sıra No	Kuban Oblastı Yerleşim Yerleri Liste No	Köylerin Adı ve Etnik Yapısı	Hane	Nüfus	
				Erkek	Kadın
24	5755	Hatavjukoy (Atajukinski)			
		Kabertay	113	404	422
		Besleney	21	89	57
		Abbezzah	12	36	31
		Karaçay	10	33	40
		Tapanta- Bashağ	6	26	21
		Tapanta-Lou	4	15	9
		Medozüy	3	9	8
		Brakkiy	1	6	5
		Şegeray	2	8	8
		Tapanta- Daruko (Dudaruko)	1	2	3
		Hatukay	1	5	3
		Kumuk	2	5	2
		Nogay- Tohtamiş	1	3	3
			177	641	612
25	5756	Bataşevski Yerleşimi			
		Kabertay	31	138	111
		Abbezzah	2	3	6
		Tapanta- Bashağ	1	6	4
		Tapanta-Klıç	1	2	5
			35	149	126
26	5758	Klıçkt (Klıçevski)			
		Kabertay	29	133	121
		Missılpara- Başelbay	11	31	28
		Tapanta-Klıç	13	46	40
		Tapanta-Lou	13	61	36
		Tapanta- Cantemir	7	22	23
		Besleney	4	17	15
		Kemguy	2	8	8

Belgeler

Sıra No	Kuban Oblastı Yerleşim Yerleri Liste No	Köylerin Adı ve Etnik Yapısı	Hane	Nüfus	
				Erkek	Kadın
		Abbezzah	6	17	14
		Kizilbek	1	2	4
		Tapanta- Bashağ	4	25	12
		Tapanta- Biberd	1	4	5
		Nogay-Mansur	1	3	3
			92	369	309
27	5759	Eşbokovski Yerleşimi			
		Missılpara- Başelbay	23	68	77
		Kabertay	1	3	3
		Besleney	3	10	14
		Abbezzah	2	5	6
		Ubıh	1	3	-
		Medozüy	2	4	3
		Şegeray	1	2	3
		Tapanta- Bashağ	1	3	5
		Tapanta-Kiaç	5	19	11
		Kırım Tatarı	3	16	10
			42	133	132
28	5763	Tahtamış (Tahtamışevski)			
		Nogay- Tohtamış	243	804	741
		Kumuk	11	36	36
		Kabertay	8	36	28
		Besleney	4	9	14
		Kemguy	1	7	3
		Hatukoy	1	2	2
		Brakkiy	1	3	3
		Şegeray	1	3	2
		Tapanta- Bashağ	4	11	9
			274	911	838

Sıra No	Kuban Oblastı Yerleşim Yerleri Liste No	Köylerin Adı ve Etnik Yapısı	Hane	Nüfus	
				Erkek	Kadın
29	5764	Baltinski Yerleşimi			
		Nogay-Tohtamış	46	157	150
		Kabertay	3	4	7
		Abbezzah	1	2	2
		Tapanta-Bashağ	2	6	8
			52	169	167
30	5770	Mansurov			
		Nogay-Mansur	94	374	332
		Kabertay	3	11	9
		Kemguy	3	10	11
		Tapanta-Bashağ	2	10	10
		Hiva(lı)	3	10	9
			105	415	371
31	5771	Şabazovski Yerleşimi			
		Nogay-Mansur	55	248	205
		Karaçay	12	50	39
		Kabertay	3	13	6
		Besleney	2	4	2
		Bzedugh-Hamesşi	1	3	2
		Tapanta-Biberd	3	13	10
		Şamhallı	4	14	12
		Balkar	2	13	9
			82	358	285
32	5773	Kassay-Habl (Kassayevski)			
		Kabertay	113	471	414
		Besleney	7	28	25
		Abbezzah	3	10	8
		Kızılбек	5	27	19
		Tapanta-Bashağ	5	17	18
			133	553	484

Belgeler

Sıra No	Kuban Oblastı Yerleşim Yerleri Liste No	Köylerin Adı ve Etnik Yapısı	Hane	Nüfus	
				Erkek	Kadın
33	5782	Thazartukoay (Tazartukovski)			
		Besleney	127	489	460
		Kabertay	14	60	45
		Abbezzah	32	92	96
		Şapsug	1	1	4
		Bzedugh-	1	5	3
		Hamesşi			
		Şegeray	1	6	6
Tapanta-	1	5	2		
Daruko					
			177	658	616
34	5783	Bereslanovski			
		Yerleşimi			
		Kabertay	37	169	145
		Abbezzah	3	4	4
			40	173	149
35	5784	Doohçukoay			
		(Dokşukovski)			
		Besleney	70	257	207
		Kabertay	2	3	2
		Mahoş	1	5	3
		Abbezzah	8	20	22
		Şapsug	2	2	1
		Şegeray	1	4	3
Tapanta-	1	3	2		
Bashağ					
			85	294	240
36	5785	Kuvı (Kuvinski)			
		Medozüy	61	198	193
		Tam	56	210	206
		Kızılбек	57	119	112
		Brakkiy	1	4	3
		Şegeray	14	48	31
		Missılpara-	8	29	24
Başelbay					

Sıra No	Kuban Oblastı Yerleşim Yerleri Liste No	Köylerin Adı ve Etnik Yapısı	Hane	Nüfus	
				Erkek	Kadın
		Tapanta- Bashağ Tapanta-Klıç	1 2 200	8 5 621	9 9 587
37	5786	Abata-Habl Kabertay Besleney Kemguy Hatukay Abbezzah Şapsug Medozüy Tapanta- Bashağ Kumuk	29 17 3 1 4 6 1 6 1 68	190 63 17 8 14 31 4 31 4 362	166 80 15 11 15 20 5 18 5 335
38	5790	Çaggiriyya (Şahgireyevski) Şegeray Kızılбек Kabertay Brakkiy Bağ	59 21 1 6 1 88	286 75 2 27 5 395	244 79 1 17 6 347
39	5853	Uarp (Urupski) Abbezzah Kemguy Şapsug Kabertay Besleney Hatukay Yegerukay Mamheğ Bzedugh- Hamesşi Bzedugh- Çeçenay	114 47 36 13 2 23 13 2 4 21	294 175 83 37 7 94 33 7 12 60	295 166 88 41 8 78 35 6 16 49

Sıra No	Kuban Oblastı Yerleşim Yerleri Liste No	Köylerin Adı ve Etnik Yapısı	Hane	Nüfus	
				Erkek	Kadın
		Ubıh	1	4	4
		Brakkiy	5	14	14
		Tapanta- Biberd	2	12	7
		Tapanta-Kiaç	1	7	7
		Kavmi belirsiz	2	7	4
			286	846	818
40	-	Cegutinski			
		Karaçay	207	660	619
		Kabertay	13	38	28
		Besleney	3	9	11
		Abbezzah	4	12	6
		Şapsug	1	1	4
		Hakuç	4	21	10
		Nodkuac-	2	6	2
		Çebsin			
		Medozüy	15	50	38
		Kızılбек	9	26	32
		Kumuk	8	18	19
		Nogay-	3	13	9
		Tohtamış			
		Tapanta-Lou	5	11	16
		Nogay-Kıpçak	1	2	3
		Kavmi belirsiz	7	15	17
			282	882	814
		Batalpaşa Uyezdi'nde Toplam	6831	23893	22011

Çerkes Efsanesi Çerkeslerin Kafkasya'nın Dağlı Halkıyla Tanışması*

M.Yermolenko

Çev. Murat Topçu-Papşu

Kafkasya'nın nüfusu henüz seyrekken, karlı dağların eteklerinde kurulmuş köylerin halkı Kafkasların erişilmez karlı dağlarında kimsenin yaşamadığını sanıyordu. Herkes insan yaşamının sadece dağların eteğindeki bu köylerde olduğunu, daha yukarıda sadece vahşi hayvanların ve kuşların yaşadığını düşünüyordu.

Bir gün, dağlardan çağlayarak akan ırmağın kayalık kenarında kurulmuş Janhotey köyü halkı suyun bulanık dalgalarının yukarıdan koyun yünü parçaları getirdiğini gördüler. Herkes şaşırıldı: "Orada, dağlarda insan yoksa evcil koyun da olmamalıydı, bu koyun yünü nereden geliyordu?"

Bu önemli haber hemen bütün köylere yayıldı, konuşuldu, tartışıldı, sonunda prensin kulağına gitti. Prens yün parçaları hakkındaki haberi duyunca, yukarıda, erişilmez dağlarda mutlaka insanlar yaşıyor olmalı, derede yün yıkıyorlar ve ırmağın dalgaları ellerinden kaçan yün parçalarını sürükleyip getiriyor, diye düşündü. Prens bundan emin olmak için iki genç yiğide görev verdi ve onları yaşayan olup olmadığını öğrenmek üzere dağlara gönderdi. Yiğitler birkaç gün yol aldılar ve dönerek preneşe, şaşkınlık içinde dağların kayalıkları içinde köyler ve köylerde yaşayan insanlar gördüklerini anlattılar. Prens hemen en yaman yiğitlerden bir atlı alayını, o yabancı dağlılardan birkaçını yakalayıp getirmeleri emriyle yine dağlara gönderdi. Gönderilenler gittiler ve birkaç gün sonra iki yeni yetme dağlı çocukla prensin huzuruna geldiler.

Bütün Janhotey köylüleri o zamana kadar hiç görmedikleri yabancı dağlıları görmek için toplandı. Uzun süre izlediler, tartıştılar, esirlerle konuşmaya çalıştılar. Ama onlar Çerkesçe konuşmuyordu. Herkesin merakı yatışınca prens onları yanında alıkoydu, bakılmalarını ve Çerkesçe öğretilmesini emretti.

Esirler prensin yanında birkaç yıl kaldılar, Çerkeslerin dilini ve yaşam tarzını öğrendiler. Buna karşılık onlar da kendi köylerindeki yaşamı anlattılar. Hemen hemen yabancı bir halde, yaşamlarını sadece koyundan ve sığırdan sağlayarak varlıklarını sürdürüyorlardı.

* Kabardinskiye legendı i skazki (Kabardey Efsaneleri ve Masalları), Stavropol, 1915.

Dağ köyünün halkı dağlardan hiç çıkmamıştı ve dışarıda yaşam olduğunu, dağlarda kendilerinden başka insanların yaşadığını bilmiyordu.

Esirler gençlik çağına gelince Janhot prensi, buradaki yaşamı köylülerine anlatmalarını söyleyerek onları serbest bıraktı. Ayrıca dağlıların onlardan korkmamasını, Çerkeslerle tanışmalarını ve ilişki kurmalarını söyledi.

Bir süre sonra erişilmez dağların halkı Janhoteylileri, Janhoteyliler de dağlıları ziyaret etmeye başladılar. Onlarla, yaşantılarıyla tanışmaya başladılar. Daha sonra evlilikler yoluyla hısımlık ve akrabalık bağları kuruldu. Bu şekilde dağlılar, şimdi hala farklı diller konuşuyor olsalar da Çerkeslerle yakınlaşıp dost oldular.